



Foto: Johan Odman

Nya regler om ändrad könstillhörighet

Den som vill ändra juridisk könstillhörighet behöver från den 1 januari 2013 inte längre vara svensk medborgare och ogift. Det räcker att vara folkbokförd i Sverige. Utländska domar och beslut om ändrad könstillhörighet ska under vissa förutsättningar vara giltiga i Sverige.

Med lagändringarna som riksdagen beslutade om i juni 2012 regleras den juridiska processen och de krav som ställs för fastställelse av ändrad könstillhörighet.

Lagen om fastställande av könstillhörighet i vissa fall trädde i kraft den 1 juli 1972 och har med några undantag varit oförändrad sedan dess. Lagen har nu justerats för att harmoniera med annan lagstiftning och regler som är otidsenliga har tagits bort.

Nya villkor för ändrad könstillhörighet

Från den 1 januari 2013 gäller följande villkor för att ändra könstillhörighet. En person ska efter egen ansökan få fastställt att han eller hon har en annan könstillhörighet än den som framgår av folkbokföringen, om han eller hon

1. sedan en lång tid upplever att han eller hon tillhör det andra könet,
2. sedan en tid uppträder i enlighet med denna könsidentitet,
3. måste antas komma att leva i denna könsidentitet även i framtiden,
4. har fyllt arton år, och
5. har steriliserats eller av någon annan orsak saknar fortplantningsförmåga.

En ansökan får bifallas endast om sökanden är folkbokförd i Sverige.

En lagakraftvunnen dom eller beslut av en utländsk domstol eller myndighet om att en person har ändrad könstillhörighet ska gälla i Sverige om personen när domen eller beslutet meddelades var medborgare i landet i fråga eller bosatt där.

Steriliseringskravet ska avskaffas

I dag måste den som vill ändra könstillhörighet ha genomgått sterilisering eller av annan orsak sakna fortplantningsförmåga. Detta krav ska avskaffas när regeringen har utrett hur en sådan ändring påverkar andra lagar. Det rör till exempel frågor om hur föräldraskapet ska se ut i de nya situationer som kan uppstå och som inte är reglerade idag. Andra frågor är förmåner och skyldigheter i samband med föräldraskap och som är bundna till ett visst kön.

Den utredning som pågår ska vara färdigställd i september 2012. Därefter ska regeringen återkomma till riksdagen

med förslag till lagändringar så att steriliseringskravet kan avskaffas senast den 1 juli 2013.

Bristerna i den medicinska processen

Den som vill ändra könstillhörighet måste genomgå en omfattande medicinsk process med diagnos och utredning om personen uppfyller kraven för en sådan ändring. När diagnosen är fastställd följer normalt sett livslång hormonbehandling och ofta även kirurgiska ingrepp.

Det finns dock stora brister inom hälso- och sjukvården när det gäller vård och behandling av transsexualism och andra könsidentitetsstörningar. Det finns stora regionala skillnader när det gäller utredning och behandling. Väntetiderna för att inleda en behandling och befintliga resurser för utredning och behandling skiljer sig åt mellan landstingen. Det finns betydande skillnader vad gäller möjligheten att få behandling under utredningstiden och innehållet i den behandling som erbjuds patienterna skiljer sig åt i väsentliga delar.

Insatser för att öka kunskap och jämlikhet

Regeringen bedömer att det finns ett behov av insatser för att öka jämlikheten och kvaliteten i utredningar, vård och behandling av både unga och vuxna personer med transsexualism.

Regeringen avser satsa 23 miljoner kronor över tre år för att öka kunskapen och samordningen inom denna del av vården.

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att ta fram ett kunskapsstöd till personal inom hälso- och sjukvården med rekommendationer om innehållet i utredning, vård och behandling samt eftervård för transsexualism och andra könsidentitetsstörningar. Med utgångspunkt i kunskapsstödet ska Socialstyrelsen ta fram information riktad till patienter och hälso- och sjukvårdspersonal. Socialstyrelsen ska även samordna ett myndighetsövergripande samarbete för att minska den administrativa bördan för personer som ändrat könstillhörighet.

Regeringen avser att återkomma med förslag till hur den regionala samordningen kan stärkas.